

GIERZWALUWEN
JOANNESKERK OISTERWIJK
2025

GIERZWALUWEN JOANNESKERK OISTERWIJK 2025

Het project

In de noordoostelijke toren van de Joanneskerk in Oisterwijk zijn in de galmgaten 24 broedruimtes voor gierzwaluwen gerealiseerd. De oudste kasten zijn aan de noordoostkant van de toren aangelegd tijdens groot onderhoud in 2004/2005 toen de kerk in de steigers stond. Vanaf het begin was een aantal kasten voorzien van een (verplaatsbare) camera, maar pas sinds 2014 heeft iedere kast zijn eigen camera en kunnen we op afstand mee- en terugkijken.

In 2015 zijn nog eens 8 kasten aan de zuidwestkant van dezelfde toren gerealiseerd. Deze waren eerder enkel te volgen via kijkgaten, sinds 2022 zijn ook in deze kasten camera's aanwezig.

De eerste jaren bekeken we na afloop van het seizoen tienduizenden plaatjes om zo goed mogelijk het broedresultaat vast te stellen. Een monnikenwerk.

Broedgeschiedenis 2004-2025

De kasten raakten vrijwel meteen bewoond en vanaf het begin zijn er succesvolle broedsels geweest. Van jaar tot jaar groeide de kolonie en daarmee ook het aantal uitgevlogen jongen. Uiteraard waren er ook 'slechte' jaren. Een voorbeeld hiervan is het jaar 2013. De vogels kwamen toen laat terug, en pas in juni werden de eerste eieren gelegd. Niet alle vogels kwamen tot broeden. Het aantal eitjes en het aantal uitgevlogen jongen lag duidelijk lager dan voorgaande jaren.

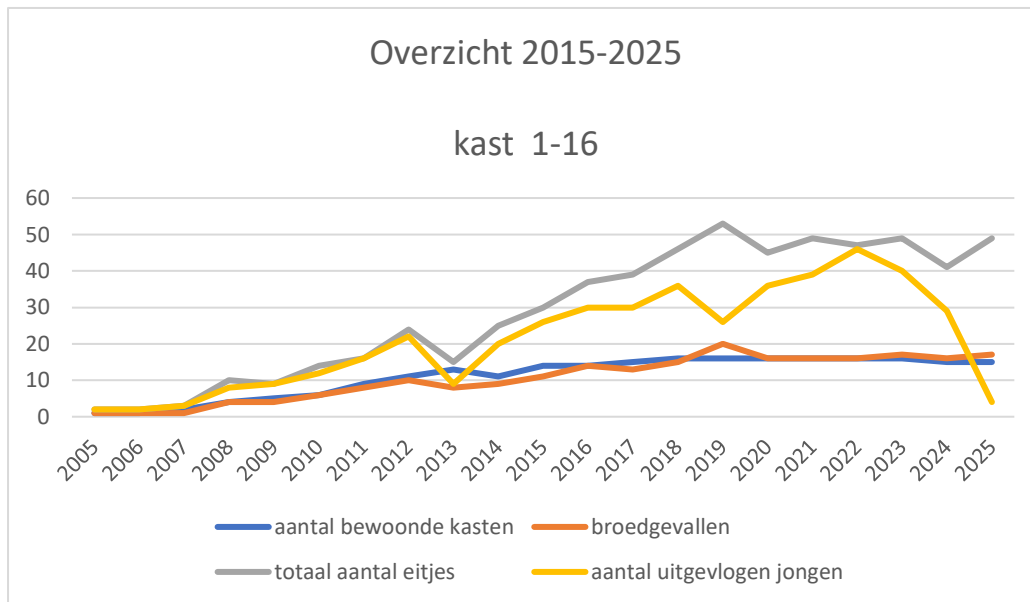
Ook 2019 staat nog in ons geheugen gegrift. Niet eerder werden zoveel eitjes in de kasten 1-16 gelegd, 53 stuks, maar als gevolg van hittegolven vlogen slechts 26 jongen uit. Iets minder dan de helft. In 2020 was het aantal eitjes lager. Dit als gevolg van een aantal zeer heftige gevechten¹ waarbij in 4 gevallen een adulte vogel dood in de kast achterbleef. Uiteraard had dit invloed op het aantal eieren.

De laatste 3 jaar is het aantal uitgevlogen jongen echter ieder jaar lager. 2023 was in feite geen slecht broedseizoen (71 eitjes, 61 jonkies, 56 jongen uitgevlogen) maar door kauwen (die jongen en zelfs één adulte vogel uit de nestkast trokken) en het usutuvirus was het broedsucces wel lager dan in eerdere jaren.

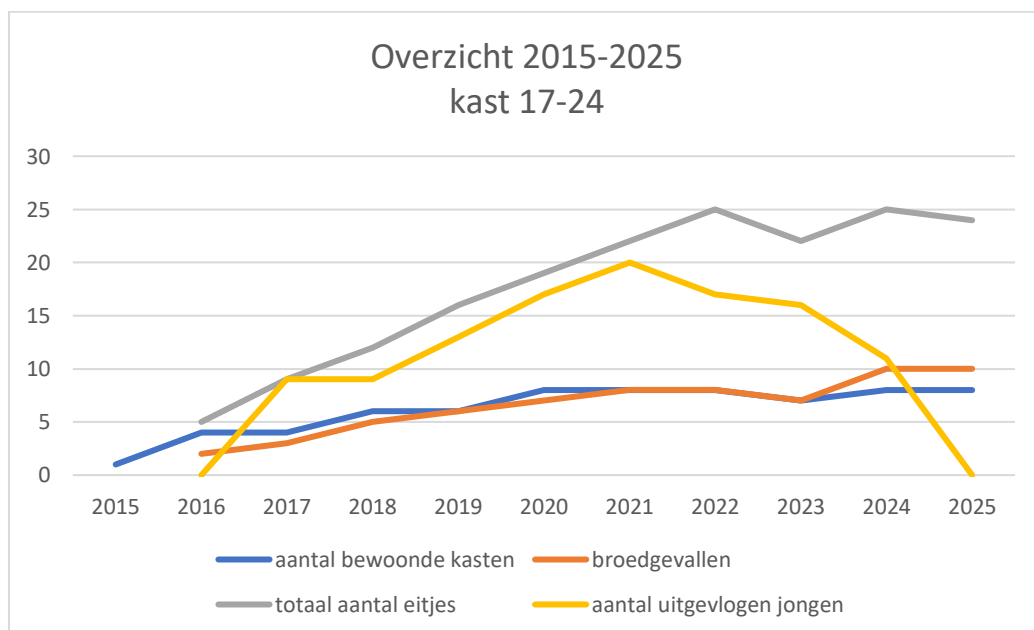
Het jaar erop werden de gevolgen pas goed zichtbaar. De kasten waar in 2023 een adult was doodgegaan, werden pas laat bezet, en veelal door jonge, onervaren vogels. Het gevolg laat zich raden: gevechten, kleine broedsels en onhandig gedrag waardoor eitjes en jongen uit de nestkom vielen. Bovendien waarde ook dit jaar het virus rond en zagen we meer ellende dan we wilden zien. (66 eitjes, 46 jongen, 40 uitgevlogen).

¹ Waarschijnlijk een gevolg van het ontoegankelijk maken van een aantal natuurlijke broedruimtes in de directe omgeving
Verslag cameraproject 2025
Joanneskerk Oisterwijk

En het afgelopen jaar, 2025, was ronduit rampzalig zoals in dit verslag te lezen valt.

In de kasten aan de zuidwestkant loopt het aantal uitgevlogen jongen de laatste jaren eveneens terug. Opvallend is dat de hittegolf van 2019 geen invloed had op het broedsucces in deze kasten. Mogelijk zorgde de westenwind voor verkoeling, maar waarschijnlijker is dat we toen alle jongen registreerden als 'uitgevlogen'. Ook de jonkies die tijdens een hittegolf uit de kast sprongen en waarschijnlijk nog niet vliegvlug waren. Doordat we deze broedsels niet continu konden volgen, was er minder informatie over leeftijd en dergelijke waardoor het aantal van uitgevlogen jongen mogelijk iets aan de hoge kant is. Wel lijken gevechten hier minder aan de orde.

Samenvatting broedseizoen 2025

Zoals in de grafieken hierboven te zien is, was 2025 een zeer slecht broedseizoen voor de gierzwaluwen in de Joanneskerk, het slechtste resultaat in 20 jaar.

De kasten waren allemaal bezet, in 23 kasten werd er gebroed. Totaal waren er 27 legfels waarvan 4 vervolg- of nieuwe legfels nadat het eerste legfel in vroeg stadium mislukt was. Slechts 2 of misschien 3 broedsels waren succesvol.

Totaal werden er 73 eieren gelegd, waarvan er slechts 49 zijn uitgekomen. Door de hitte zijn 35 jongen bezweken, 10 hebben voortijdig de kast verlaten. Met zekerheid weten we dat er 4 jongen op normale leeftijd uitgevlogen zijn, met een zeer positieve blik kunnen we er 6 of 7 van maken. Dat is een gemiddelde van 0,1-0,3 jongen per broedsel. Normaal: 2,4-2,7 per broedsel.

Waarschijnlijk zijn er meerdere oorzaken. Doordat in 2024 een aantal gierzwaluwen door kauwen gepakt werd of aan het usutuvirus bezweek, was er ook dit jaar in een aantal kasten sprake van late paarvorming. In één kast werd zelfs niet gebroed. In 4 kasten mislukte het eerste broedsel (onhandigheid, onbevuchte eitjes, gevechten?). In deze kasten volgde een 2e legfel, onduidelijk of dit een vervolglegfel was of dat een nieuwe gierzwaluw de broedruimte ingenomen had. Een rommelige start maar de echte klap kwam 1-2 juli toen buiten temperaturen werden gemeten van 37-38 graden. Een aantal nog niet vliegvlugge gierzwaluwen sprong uit de kasten, de meeste andere jongen bezweken. De jongen uit kast 11 waren op dat moment 35-36-37 dagen oud, net wel of net niet vliegvlug.

Daarnaast werden er nog 5 eieren bebroed, geen enkel van deze eieren is helaas uitgekomen.

Eieren

Totaal werden er 73 eieren gelegd, verspreid over 27 broedsels. Zes eieren kwamen niet uit, reden onbekend. In een geval werd er amper gebroed door de vogels. Vijf eieren werden nog bebroed ten tijde van de hittegolf, geen van deze eitjes is uitgekomen. Andere eieren, waarschijnlijk onbevucht, werden voor of na het uitkomen van de andere eieren door de adult uit de kom verwijderd (7x). Ook werden ze bewust verwijderd na een gevecht (3x). Soms gebeurde dat juist per ongeluk tijdens een gevecht (1x). Maar een groot deel van de eieren werd ogenschijnlijk per ongeluk uit de nestkom gestoten (7x). Soms zagen we dat eieren zelfs uit de kast verwijderd werden (minstens 6x). Waarschijnlijk gebeurt dit vaker dan we denken, bij de visuele inspectie na afloop van het broedseizoen vonden we slechts 6 van de 24 eieren terug in de kasten. (Twee ingedroogd, één met mogelijk een kleine vrucht).

Van de 5 eieren die nog bebroed werden tijdens de hittegolf, zijn er max 3 teruggevonden. Deze leken niet ingedroogd, één ervan was mogelijk bevrucht (kast 22).

Wel of niet vliegvlug

In het Kennisdocument Gierzwaluw wordt over de jongenfase het volgende gezegd:

De jongen vliegen gemiddeld na 40 tot 42 dagen uit. Ook hier zit afhankelijk van de weersomstandigheden een grote spreiding in: 37 tot 56 dagen.

In de Gierzwaluwkalender van Marjos Mourmans wordt gesproken over een nesttijd van 42 dagen, en ook onze camerawaarnemingen laten zien dat een nesttijd van meer dan 40 dagen normaal is.

Er is dan ook enige twijfel of de jongen in kast 11 vliegvlug waren of dat ze de kast uitgesprongen zijn vanwege de hitte.

Op 1 juli waren deze jongen 35-36-37 dagen oud. In een broedsel van 3 is dit al een indicatie dat de jongen nog niet volgroeid zijn.

Daarnaast hebben de jongen de kast op het heetst van de dag verlaten, namelijk om 14:52, 15:06 en 15:46 uur. Normaal gesproken vliegen de jongen 's avonds laat uit, en af en toe vroeg in de ochtend. Zelden midden op de dag.

Na afloop van het broedseizoen hebben we alle kasten schoongemaakt en de dode vogels verwijderd. Dit gaf ons de mogelijkheid de jongen die ongeveer even oud waren met elkaar te vergelijken.

Jongen in kast 11: 26-27-28 mei uit het ei → uit de kast op 1 juni

Jongen in kast 7: 28-29-30 mei → alle drie dood

Jongen in kast 2: 27-28-29 mei → één weg op 2 juli, 2 dood

De 5 jongen die we terugvonden in de kasten waren allemaal even ver in de ontwikkeling. Bij de staart zagen we nog hier en daar veerspoelen en de vleugelpunten staken ongeveer 1 cm uit voorbij de staartpunt. Duidelijk nog niet volgroeide vogels dus. We hebben daaruit geconcludeerd dat de vogels die de kast verlaten hebben op 1 en 2 juli ook nog niet vliegvlug waren. Een dode gierzwaluw die we op 2 juli onderaan de toren hebben gevonden ondersteunt deze theorie.

Overzicht 2005-2025 Kasten 1-16

	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21	'22	'23	'24	'25
aantal bewoonde kasten	1	1	2	4	5	6	9	11	13	11	14	14	15	16	16	16	16	16	16	15	16
broedgevallen	1	1	1	4	4	6	8	10	8	9	11	14	13	15	20	16	16	16	17	16	17
totaal aantal eitjes	2	2	3	10	9	14	16	24	15	25	30	37	39	46	53	45	49	47	49	41	46
aantal uitgevlogen jongen	2	2	3	8	9	12	16	22	9	20	26	30	30	36	26	36	39	46	40	29	4
geslaagde broedgevallen	1	1	1	3	4	5	8	9	5	8	11	13	13	15	10	16	15	16	15	14	2
niet-uitgekomen eitjes	0	0	0	2	0	0	0	2	2	5	3	9	8	9	11	5	8	1	5	6	13
dode jongen	0	0	0	0	0	2	0	0	4	0	1	0	1	1	16	4	2	0	4	6	33
dode adulte vogels	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3	1	0
gemiddeld uitgevlogen per broedsel	2	2	3	2	2,3	2	2	2,2	1,1	2,2	2,4	2,1	2,3	2,4	1,3	2,3	2,5	2,9	2,3	1,8	0,23
vervolgsgels/ nieuw koppel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	3	1	2
geslaagde vervolgsgel															0				3	1	0

Overzicht 2005-2025 Kasten 17-24

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
aantal bewoonde kasten	1	4	4	6	6	8	8	8	7	8	8
broedgevallen	0	2	3	5	6	7	8	8	8	10	10
totaal aantal eitjes	0	5	9	12	16	19	22	25	22	26	24
aantal uitgevlogen jongen	0	0	9	9	13	17	20	17	16	11	0
geslaagde broedgevallen	0	0	3	5	6	8	8	8	7	7	0
niet uitgekomen eitjes	0	2	0	4	3	2	1	3	5	18	11
dode jongen	0	3	0	0	0	0	1	5	1	0	13
dode adulte vogels	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
gemiddeld uitgevlogen jong per broedsel	0	0	3	1,8	2,2	2,4	2,5	2,1	2,3	1,1	0
vervolglegsels/nieuw koppel									1	2	2
geslaagde vervolglegsel									1	1	0

Opmerkingen:

- Waarnemingen in kast 17-24 zijn tot 2022 visueel, via een kijkgat. In 2022 zijn camera's geïnstalleerd.
- Vervolglegsels zijn nieuwe legfels in een kast na mislukken van het eerste broedsel in een vroeg stadium. Dit is altijd in de eifase. Zijn er al jongen als het broedsel mislukt, is de tijd vrijwel zeker te kort voor een nieuw broedsel. Bij een vervolglegsel zijn er 2 mogelijkheden: het oorspronkelijke paar begint aan een vervolglegsel of de indringer begint een nieuw legsel. Dit is voor ons onmogelijk om met zekerheid te zeggen.

Visueel

Op 4 en 11 november zijn alle kasten geïnspecteerd en schoongemaakt. Een verschrikkelijk klusje dit jaar met zoveel dode vogels. Verder kwam hetgeen we zagen overeen met hetgeen we al wisten van de camerabeelden. De jongen waren nog niet vliegvlug, bij de grootste jongen kwamen de vleugelpunten maximaal 1 cm voorbij de staartpunt.

Zoals onder 'eieren' beschreven, vonden we slechts 6 eieren. Twee hiervan waren ingedroogd, de andere waren nog 'goed'. In één ervan leek een vruchtbeginnel van 3-4 mm aanwezig te zijn. Opvallend was dat we geen poppen van de gierzwaluwsluisvlieg vonden. Wel waren de kasten vies en vochtig met name aan de noordoostkant. De vogels waren ook minder ingedroogd dan wat we eerder zagen als er dode gierzwaluwen in de kasten achterbleven.

Vertrekdata

Precieze data ontbreken (nog) maar de afgelopen jaren zagen we dat de meeste jongen vanaf ongeveer 15 juli uitvlogen, waarna de adulten eind juli, met uitschieters tot half augustus, ook vertrokken. Met ieder jaar wel extra vroege en extra late broedgevallen.

Dit jaar echter vertrokken de eerste adulten al op 3 juli, en waren de vogels uit kast 6 (één van de 2 geslaagde broedgevallen) de hekkensluiters op 31 juli.

Daarmee was dit het kortste gierzwaluwseizoen dat we ooit gehad hebben.²

2025 WAARNEMINGEN JOANNESKERK CAMERA										TOTAALBLAD BIJWERKEN DOOR Ctrl+Shift+T													
kleur		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak	
code		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend		opvallend	
Cursief Shift		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak		aanpak	
Kast		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
27-jun		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
28-jun		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
29-jun		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
30-jun		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
2-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
3-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
4-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
5-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
6-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
7-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
8-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
9-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
10-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
11-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
12-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
13-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
14-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
15-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
16-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
17-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
18-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
19-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
20-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
21-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
22-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
23-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
24-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
25-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
26-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
27-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
28-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
29-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
30-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
31-jul		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1-aug		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
2-aug		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
totaal		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K1		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K2		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K3		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K4		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K5		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K6		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K7		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K8		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K9		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K10		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K11		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K12		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K13		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K14		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K15		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K16		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K17		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K18		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K19		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K20		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K21		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K22		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K23		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
K24		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
Uitgebreide ...		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
+		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
:		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
◀		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	

² Een overzicht van de opbouw van de populatie gedurende het broedseizoen 2025, inclusief aankomst en vertrek, is gemaakt door Rick Wortelboer. Dit overzicht is te vinden als bijlage 4: Ontwikkeling populatie Gierzwaluwnestkasten Joanneskerk Oisterwijk 2025

Evaluatie

Na afloop van het seizoen is er nog een evaluatie geweest.

Een van de belangrijkste onderwerpen was uiteraard de temperatuur op zolder. Eerdere temperatuurmetingen hebben al laten zien dat de temperatuur op zolder tijdens warme periodes van dag tot dag toeneemt. Er is vrijwel geen afkoeling 's avonds waardoor er een stapeleffect ontstaat. Belangrijkste redenen zijn waarschijnlijk het ontbreken van (voldoende) ventilatie en isolatie. Omdat het dak niet geïsoleerd is, stijgt de temperatuur op warme dagen razendsnel en worden er op zolder temperaturen hoger dan de buitentemperatuur gemeten. Gebrekkige ventilatie zorgt er vervolgens voor de warme lucht blijft hangen.

Afgelopen jaren is hier al vaker naar gekeken en we hebben advies in gewonnen van Monumentenzorg, bouwkundigen en gierzwaluwliefebbers. Maar een 100% zekere oplossing is niog niet gevonden.

Mogelijkheden om iets met de toren te doen, zijn er vrijwel niet omdat de toren een rijksmonument is. Mogelijk kunnen we de ventilatie wel iets verbeteren door een luik, dat de toren afsluit van de gewelven, open te laten en de opening enkel met gaas af te sluiten. Ook spelen we met het idee de achterkant van de kasten gedeeltelijk open te maken en ze af te dekken met gaas waardoor er een luchtstroming van oost naar west en vice versa ontstaat.

Ook zullen we loggers gaan plaatsen in de kasten en op de zolder zelf om te weten wat er precies gebeurt. Eerdere temperatuurmetingen zijn helaas verloren gegaan.

Komend jaar zullen we ook zeker doorgaan met het registreren van de waarnemingen. Deze gegevens worden ieder jaar doorgegeven aan Sovon.

Daarnaast heeft Rick Wortelboer toegang gekregen tot alle filmbeelden in verband met een onderzoek naar het paargedrag van gierzwaluwen.

Tot slot hopen we komende maanden tijd te krijgen om gegevens uit voorgaande jaren naast elkaar te leggen en zo te onderzoeken of er patronen of duidelijke veranderingen zichtbaar zijn.

Ongetwijfeld is er nog veel meer te ontdekken, zo zullen we proberen de gebeurtenissen op 1 en 2 juli nog goed in kaart te brengen. Maar helaas, ook bij ons is tijd een cruciale factor.

Maar mochten er bijzondere feiten aan het licht komen, zullen we die zeker met jullie delen.

Tot slot dank aan alle waarnemers die 'hun' vogels weer van dag tot dag gevolgd hebben, ook al was het soms verdrietig om te zien hoe het zich dit jaar ontwikkelde. Hopelijk zijn jullie volgend jaar weer van de partij. En natuurlijk ook dank aan onze technische mannen, Bart en Arjan, voor alle keren dat ze de toren beklommen om de techniek in goede banen te leiden, aan Lou die het weer van dag tot dag noteerde en aan Mart die als koster iedere keer weer present was om ervoor te zorgen dat we de kerk in konden wanneer we dat nodig vonden.

Hannie Nilsen

Oisterwijk, 15 december 2025

Bijlage 1 Broedverloop per kast

Omdat de laatste 3 jaar rommelig zijn verlopen, met slechter broedresultaat dan voorheen, en omdat problemen in een kast vaak ook van invloed zijn op het daaropvolgend jaar (nieuw koppel), is er voor gekozen de resultaten van de afgelopen 3 broedseizoenen te vermelden.

Kast 1

2023: Vroeg een koppel maar daarna 2 weken lang 'gedoe' met gevechten en 's nachts slechts één vogel in de kast. Pas begin juni 2 eitjes. Eén vogel werd 2 weken oud door kauw uit de kast getrokken, het andere jong overleed ruim 6 weken oud aan het Usutuvirus.

2024: Al op 12 mei is er een ogenschijnlijk harmonieus koppel in de kast. Er wordt veel 'geknuffeld' maar er worden geen pogingen ondernomen om de grotendeels verdwenen nestkom te herstellen. Uiteindelijk worden er 3 eieren gelegd die herhaaldelijk uit de nestkom worden verwijderd en evenzo vaak ook weer terug worden gelegd. Sporadisch wordt er wat gebroed maar eigenlijk lijken ze geen idee te hebben wat de bedoeling is. Ze scharrelen wat af met de eieren in de bek.

Op 12 juni wordt wederom een ei gelegd, dit blijkt het begin van een succesvol broedsel met 2 jongen. Mogelijk een nieuw koppel. Twee-drie weken oud wordt een jong ziek en na enkele dagen ligt het dood in de kast. Lijkt ook weer usutu. Het andere jong vliegt half augustus uit.

2025: Aanvankelijk weer een chaotische en late paarvorming. Als de jongen ongeveer 2,5 week oud zijn, verdwijnt één adult tijdens hittegolf. De andere adult brengt 3 jongen alleen groot die eind juli uitvliegen, 42,43 en 44 dagen oud.

De jongen in kast 1 leken dood tijdens de hittegolf maar ruim 3 weken later zijn ze volop aan het oefenen in de kast

Kast 2

2023: zeer vroege aankomst, 22/28 april. Er worden 4 eieren gelegd waarvan 3 uitgebroed (1 buiten nestkom). Een jong wordt, 5 weken oud, door kauw uit nestkast getrokken. Twee jongen vliegen uit.

2024: wederom vroeg, 27-30 april. Drie eitjes, 3 jongen en alle drie ook uitgevlogen.

2025: ook dit jaar zeer vroeg, 26/27 april. Al op 5 mei wordt het eerste ei gelegd, 12 mei liggen er 4 eitjes in de kom. Op 31 mei zijn er al vier jongen.

Eén jong valt na een week uit de nestkom. Tijdens hitte gaan 2 jongen dood, 1 jong vliegt dan (te?) vroeg uit, 37 dagen oud. Camerabeelden en de ontwikkeling van de 2 dode jongen doet vermoeden dat dit eerste jong ook nog niet vliegvlug is en dat het totale legsel dus als mislukt beschouwd moet worden.

Kast 3

2023: eerste legsel mislukt na 1 ei door gevecht. Nieuw koppel. Voorspoedig broedsel, 3 jongen uitgevlogen.

2024: broedsel volgens het boekje met 3 eieren en 3 uitgevlogen jongen.

2025: opnieuw een broedsel volgens het boekje met 3 jongen. Tijdens de hittegolf bezwijkt één jong, de andere twee verlaten de kast, 2 uitgesprongen 27/28 dagen oud.

2 juli: jonge vogel, ongeveer 28 dagen oud, springt uit de kast

Kast 4

2023: succesvol broedsel met 3 uitgevlogen jongen. Adulte vogel na uitvliegen jongen dood door het usutuvirus. Andere adult lijkt ook ziek maar vertrekt.

2024: zoals verwacht is er pas eind mei een koppel in deze kast dat 2 eitjes legt. Als de jongen 4 weken oud zijn, wordt het ene jong ziek. Het gaat dood, waarschijnlijk als gevolg van usutuvirus. (Dezelfde verschijnselen). Het andere jong vliegt uit, 40 dagen oud.

2025: Een probleemloze start met 3 eitjes en 3 jongen. Tijdens de hittegolf gaan 2 jongen dood, één jong verlaat de kast, 30 dagen oud.

Kast 5

2023: normaal broedsel waarbij helaas één ei sneuvelt tijdens een gevecht. De andere 2 jongen vliegen uit. Vijf dagen later wordt adult ziek en sterft dezelfde dag. De andere vogel blijft nog 5 dagen. Lijkt ook af en toe symptomen te vertonen, houdt zich niet schoon en beweegt soms ongecoördineerd. Uit nest gevlogen of gesprongen?

2024: half mei enkele nachten bewoond, 2^e week van juni ook. Twee nachten zelfs een paartje (11-12 juni) maar verder niets dat lijkt op broedpoging of bewoond nest. Na 15 juni is er geen gierzwaluw meer waargenomen in kast 5.

2025: vanaf half mei overnacht er onregelmatig een gierzwaluw in deze kast, vanaf 22 juni is er sprake van een gezellig koppel dat geen enkele poging tot broeden doet. Vroeg in de ochtend op 25 juli vertrekken ze samen.

Kast 6

2023: late aankomst, een gevecht in het begin. Reden genoeg voor een late start van het broedsel met slechts 2 eitjes. Beide jongen vliegen uit.

2024: normale, wat late aankomst. Aanvankelijk wordt er veel gevoghten, eileg wat vertraagd. Drie eieren, een ei buiten nestkom tijdens een gevecht maar wordt teruggelegd. Twee jongen, vliegen beide uit begin augustus, 42 dagen oud.

2025: Ook dit jaar zijn de vogels in deze kast laat, 8 en 21 mei. Maar dan worden er wel meteen 3 eieren gelegd. Het eerste ei valt al vroeg uit de kom, door onbekende oorzaak, en ook het tweede ei sneuvelt, verwijderd door de adult. Onbekend waarom. Er is één jong dat 2 weken oud de hittegolf overleeft en 42 dagen oud op 30 juli uitvliegt. Daarmee is dit naast kast 1 het enige andere geslaagde broedsel. Op 31 juli verdwijnen ook de adulten waarmee het gierzwaluwseizoen 2025 is afgesloten. Vroeger dan ooit sinds 2004.

Kast 7

2023: normaal succesvol broedsel met 3 eitjes en 3 uitgevlogen jongen

2024: wederom een normaal broedsel met 3 eitjes en 3 uitgevlogen jongen.

2025: de adulten arriveren vroeg, 26/30 april, en op 12 mei liggen er 3 eitjes. Een voorspoedig broedsel, maar 1 juli bezwijken de jongen, 33-34-35 dagen oud. De adulten verblijven nog ongeveer een week onregelmatig in de kast en vertrekken dan.

Kast 8

2023: ondanks gevechten en kapot nestkommetje wordt er succesvol gebroed. Vier eieren, 3 jongen. Mogelijk was 1^e ei een mislukt broedsel, waarna het 2^e broedsel met 3 eieren succesvol was.

2024: pas op 24 mei een stabiel koppel. Vrijwel onmiddellijk eileg en met 3 eitjes en 3 uitgevlogen jongen is dit een succesvol broedsel.

2025: een goed begin, op 19 mei worden 3 eieren bebroed. Een stevig gevecht heeft geen negatieve gevolgen en de jongen komen uit het ei. Helaas valt één jong vrijwel meteen uit de nestkom en gaat dood, de andere twee bezwijken tijdens de hittegolf, ongeveer 25 dagen oud.

Kast 9

2023: Er worden 3 eitjes gelegd maar slechts 2 ervan komen uit. Na 3 dagen verdwijnt 1 adult, de rest van de tijd zien we slechts 1 adult in de kast die toch twee jongen weet groot te brengen.

2024: bij aankomst van de gierzwaluwen broedt een spreek in deze kast. Tussen 12 en 19 mei komen er 6 jongen uit, waarvan er 5 op 3 juni uitvliegen. Vrijwel meteen nemen de gierzwaluwen kast in beslag (4/8 juni), leggen 2 weken later 2 eitjes en uiteindelijk vliegen ook 2 gierzwaluwen uit.

2025: dit jaar zijn de vogels vroeger, op 18 mei wordt het eerste ei gelegd dat echter buiten de nestkom terecht komt. Ook het 2^e ei sneuvelt door onhandigheid. Er is een jong, dat dood gaat tijdens de hittegolf, 24 dagen oud.

Kast 10

2023: Het eerste paar verdwijnt. Later in de maand wordt de kast opnieuw bezet. Als gevolg daarvan een laat legsel met 2 eieren, en 2 uitgevlogen jongen.

2024: aanvankelijk is er een gierzwaluw in de kast, soms zelfs 2. Deze kast ligt tegen de kast met spreek aan en aanvankelijk lijken de vogels zich hier niet veilig te voelen. Maar als 3 juni de spreek uitvliegen, is op 4 juni de kast onmiddellijk bezet. Er is echter geen nestkom, en de eitjes die gelegd worden, rollen door de kast. Uiteindelijk lukt het ze om één jong groot te brengen.

2025: dit jaar lijken deze vogels iets succesvoller. Een eitje sneuvelt weliswaar door onhandigheid maar 16 juni zijn er 2 jongen. Helaas bezwijken ze allebei aan de hittegolf.

Kast 11

2023: broedgeval volgens het boekje met 3 eitjes en 3 uitgevlogen jongen.

2024: aanvankelijk loopt alles goed maar 5 dagen na het 3^e ei verdwijnt een adult. Verder geen aanwijzingen dat er iets fout is. Na een week zijn er weer 2 adulten. Ze lijken elkaar goed te accepteren, ook delen ze broedzorg. Eerste jong wordt na uitkomst van het ei direct gevoerd. 's Avonds wordt een jong uit de nestkom gegooid door de adult. De 2 overgebleven jongen worden door beide vogels gevoerd en vliegen met 40/38 dagen uit.

2025: Vroeg broedsel met eind mei al 3 jongen. Alle drie op 1 juni uitgevlogen 35-37 dagen oud. Twijfelachtig of deze jongen al vliegvlug zijn.

Kast 12

2023: broedgeval volgens het boekje met 3 eitjes en 3 uitgevlogen jongen.

2024: veel gerommel na aankomst, afwisselend 0-1-2-3 vogels op nest. Pas eind mei echte paarvorming, dan na enkele dagen 2 eitjes. Twee uitgevlogen jongen.

2025: een wat laat maar verder probleemloos broedgeval met 3 eitje en 3 jongen die helaas alle drie bezwijken tijdens de hittegolf, 20-22 dagen oud.

Kast 13

2023: broedgeval volgens het boekje met 3 eitjes en 3 uitgevlogen jongen.

2024: na normaal begin slechts 2 eitjes waarvan één al vrijwel meteen naast de nestkom ligt. Wat gerommel met vechten en 's nachts geen of slechts één adult in de kast. Pas ruim 2 weken later weer 2 adulten iedere nacht in de kast. Het ene ei wordt voorspoedig uitgebroed en jong vliegt met 40 dagen uit.

2025: wederom een veelbelovend begin met 3 eitjes maar op 1 juli bezwijken 2 vogels. De derde springt uit de kast, 26 dagen oud.

Kast 14

2023: succesvol broedsel met 3 eieren en 3 uitgevlogen jongen.

2024: laat koppel (24 mei), verder voorspoedig broedsel met 3 eieren en 3 uitgevlogen jongen.

2025: pas op 11 mei komt de 2^e adult aan, maar al 3 dagen later wordt het eerste ei gelegd. Na het 3^e ei is er gerommel en gedoe in de kast waarbij een adult duidelijk de eieren bewaakt. Toch ziet de andere vogel kans alle drie de eieren uit de nestkom, en later uit de kast, te verwijderen.

Daarna worden opnieuw 3 eieren gelegd. Het eerste ei wordt opnieuw uit de nestkom gegooid, de andere 2 eitjes komen uit. Helaas bezwijken beide jongen tijdens de hittegolf, ongeveer 1 week oud.

Kast 15

2023: succesvol broedsel met 3 eieren en 3 uitgevlogen jongen.

2024: ook een broedsel volgens boekje met tijdige aankomst, 3 eitjes en 3 jongen. Helaas raakt één jong buiten de nestkom en gaat dood.

2025: een rommelige start, pas op 23 mei is er een vast koppel en dan duurt het nog 1,5 week voordat er 2 eieren gelegd worden. Deze worden vrijwel meteen uit de nestkom verwijderd.

Verslag cameraproject 2025

Joanneskerk Oisterwijk

Anderhalve week later wordt het 3^e ei gelegd, en nog eens 4 dagen later het 4^e ei. Maar het blijft onrustig in de kast met indringers en gevechten en ook deze 2 eieren worden na 20 dagen broeden helaas uit de nestkom gestoten tijdens schermutselingen.

Kast 16

2023: vroege aankomst, en al snel 4 eieren en 4 jongen. Na een week raakt een jong buiten de nestkom. De andere 3 jongen vliegen na ongeveer 6 weken uit.

2024: ook in deze kast wordt er wat afgerommeld in mei. Pas 4 juni is er sprake van echte paarvorming en dan liggen er ook al snel 2 eitjes. Op 4 juli bezwijkt de adult echter aan usutuvirus, de jongen zijn dan 1-4 dagen oud en zonder een tweede adult ten dode opgeschreven. Vrijwel meteen neemt dan ook een andere adult zijn intrek, die echter beide jongen op gruwelijke wijze om het leven brengt. Beide adulten blijven dan nog tot eind juli in de kast.

2025: de 2^e vogel arriveert pas eind mei. Er worden 2 eitjes gelegd, er zijn 2 jongen die helaas ook bezwijken aan de hittegolf,

Kast 17

2023: aanvankelijk een normaal broedproces met 3 eitjes waarvan er 2 uitkomen. Na 2 weken trekt de kauw een adult uit de kast. Deze komt niet meer terug. Wel vliegen beide jongen uit. Daarna wordt alsnog een nieuw koppel gevormd.

2024: het koppel dat op de valreep van 2023 leek te ontstaan, was toch niet zo harmonieus. Pas op 12 juni is er een paartje. Ook tijdens de eileg zijn er gevechten, uiteindelijk komt er één ei uit, het andere sneuvelt. De adulten vertrekken als het jong 30 dagen oud is, na enkele dagen halen we het jong uit de kast en brengen het naar het vogelasiel.

2025: dit jaar is de rust weergekeerd. Op 10 mei komen 2 adulten tegelijkertijd terug, 3 eitjes, 3 jongen. Helaas bezwijken ze alle drie op 30 juni/1 juli, ongeveer 3 weken oud.

Kast 18

2023: een normaal broedsel met 3 eitjes. Wel een opvallend tijdsverschil tussen 1e/2e ei en 3e ei. Ook bij het uitvliegen van de jongen, namelijk 7 dagen. Waarschijnlijk is het 3e jong bij het uitvliegen gepakt door een kauw.

2024: een normale start maar na 2 weken de eieren bebroed te hebben, verdwijnen er 2 uit de nestkom, waarschijnlijk onhandigheid. Op 20 juli vliegt één jong uit, pas 35 dagen oud.

2025: een vroeg koppel dat 2 eieren legt. Maar op 16 mei worden beide eieren uit de nestkom verwijderd. Eind mei worden opnieuw 2 eieren gelegd, een ervan wordt per ongeluk uit de nestkom gestoten. Er is één jong dat 16 dagen oud bezwijkt aan de hitte.

Kast 19

2023: een normaal, succesvol broedgeval met 3 eieren en 3 uitgevlogen jongen.

2024: er ligt een dubbele nestkom. Een grotere ligt los, een kleinere nestkom ligt in het uitgefreesde kommetje, deze nestkom wordt gebruikt. Er worden 3 eieren gelegd maar 2 eieren rollen eruit. Door onhandigheid? Eén jong vliegt uit, slechts 36 dagen oud.

2025: een perfect broedsel met begin juni 3 jongen. Twee gaan dood op 1 juli, de derde springt de dag erna uit de kast, 32 dagen oud.

Kast 20

2023: succesvol broedgeval maar met slechts 2 eieren/twee jongen.

2024: vroege aankomst maar veel gerommel. Toch half mei eileg, 3 eieren maar totale broedsel

Verslag cameraproject 2025

Joanneskerk Oisterwijk

mislukt als gevolg van lange en hevige gevechten.

Begin juni wordt een nieuw legsel begonnen. Het eerste ei wordt na enkele uren verwijderd door 'een' gierzwaluw die binnens komt. Twee dagen later het 2^e ei, maar ook dit ei wordt na ruim 4 weken verwijderd, al dan niet bewust.

2025: ondanks gevechten worden er half mei 3 eieren gelegd. Deze komen niet uit. Op 22 juni wordt een vierde ei gelegd, dat half juli ook uit de nestkom wordt gekieperd. Twee eieren worden nog uit de kast gegooid, daarna vertrekken de adulten.

Kast 21

2023: ervaren koppel, arriveert 26 en 29 april en 12 mei liggen er al 4 eieren. Bij een gevecht op 16 mei sneuvelen helaas alle eieren. Tien dagen later worden er opnieuw (2) eieren gelegd, er vliegen 2 jongen uit. Onduidelijk is of dit een nieuw koppel is.

2024: pas half mei een koppel, dat eind mei 2 eieren heeft. Eind juli vliegen 2 jongen uit.

2025: ook dit jaar gaat aanvankelijk alles van een leien dakje. Helaas, één ei komt niet uit, de twee jongen bezwijken door de hitte op 1 juli, 26-28 dagen oud.

Kast 22

2023: een late aankomst, een laat broedsel met 2 eieren en 2 uitgevlogen jongen. Nieuw koppel?

2024: normale aankomst maar veel gerommel met indringers. Zelfs 2 nachten met 3 gierzwaluwen in de kast. Er worden op normale tijd 3 eieren gelegd, maar dit broedsel mislukt. Vermoedelijk werken de vogels de eieren zelf eruit.

Eind mei een tweede legsel in deze kast met 2 eieren. Deze eieren worden met 2 dagen ertussen gelegd. Hetzelfde koppel? In de 2^e helft van juli vliegen beide jongen uit, 35 en 38 dagen oud. Op basis van vleugellengte is het twijfelachtig of het eerste jong vliegvlug is.

2025: Pas begin juni is er een koppel dat 3 weken later 2 eitjes legt. Deze komen nooit uit, en worden half juli verwijderd.

Kast 23

2023: een normaal broedsel met 3 eieren en 3 uitgevlogen jongen.

2024: een broedseizoen uit het boekje. Ze komen samen op 5 mei aan, half mei 3 eieren, begin juni 3 jongen die na 42-43 dagen uitvliegen.

2025: ook dit jaar een goed begin met 3 eitjes waarvan er eentje helaas uit het nest geraakt tijdens een gevecht. Begin juni komen de andere eieren uit maar ook deze jongen overleven de hittegolf niet. Een blijft dood achter, de andere springt uit de kast, 30 dagen oud.

Kast 24

2023: aanvankelijk slechts één adult, late paarvorming, 7 juli. Geen eileg meer.

2024: redelijke late aankomst voor een vaste bewoner, 10-12 mei. Er worden 3 eieren gelegd, maar het eerste ei valt naast de nestkom. Van de andere 2 eieren komt er eentje uit, het andere ei wordt enkele weken daarna alsnog uit de nestkom gegooid. Het ene jong vliegt uit met 40 dagen.

2025: dit jaar lijken ze door te hebben hoe het moet. Vroege aankomst, half mei 2 eieren, begin juni 2 jongen. Maar helaas, ook deze jongen overleven de hitte niet.

Bijlage 2 Weer

Eigenlijk was het weer niet slecht voor de gierzwaluwen. Over het algemeen droog, geen langdurige regen die dagen aanhield en ook de wind was over het algemeen absoluut geen spelbreker. Maar een korte hittegolf, eind juni, begin juli, werd de meeste vogels fataal.

Dit heeft waarschijnlijk alles te maken met stapelwarmte op zolder waardoor de kasten hun warmte niet kwijtraken.

datum	temp.	regen mm	wind	richting	datum	temp.	regen mm	wind	richting	datum	temp.	regen mm	wind	richting
21-apr	17	2	2	z	27-mei	18	12	4	zw	2-jul	37	3	4	zw
22-apr	16	0	3	zw	28-mei	17	0	3	w	3-jul	24	0	3	nw
23-apr	15	4	2	zo	29-mei	18	3	2	zw	4-jul	27	0	2	w
24-apr	12	14	3	n	30-mei	21	0	2	o	5-jul	25	0	3	zw
25-apr	15	0	2	no	31-mei	25	0	2	zw	6-jul	17	12	3	zw
26-apr	18	0	2	o	1-jun	21	0	2	w	7-jul	21	0	3	nw
27-apr	20	0	2	no	2-jun	20	1	2	zw	8-jul	20	9	2	nw
28-apr	22	0	2	no	3-jun	23	0	3	zw	9-jul	25	0	0	nw
29-apr	22	0	2	no	4-jun	19	0	2	zw	10-jul	26	0	1	n
30-apr	25	0	2	o	5-jun	17	3	3	zw	11-jul	24	0	1	n
1-mei	27	0	2	zw	6-jun	19	4	3	zw	12-jul	28	0	1	n
2-mei	26	0	3	w	7-jun	15	12	3	zw	13-jul	24	0	0	nw
3-mei	20	0	2	no	8-jun	15	11	4	w	14-jul	26	0	1	w
4-mei	14	0	3	n	9-jun	18	0	2	zw	15-jul	23	0	3	w
5-mei	14	0	3	no	10-jun	19	0	4	zw	16-jul	20	10	3	w
6-mei	14	0	2	n	11-jun	22	0	2	o	17-jul	24	0	2	nw
7-mei	19	0	2	n	12-jun	27	0	4	o	18-jul	27	0	1	o
8-mei	18	0	3	no	13-jun	31	0	3	no	19-jul	30	0	3	zo
9-mei	13	0	3	o	14-jun	27	0	3	zw	20-jul	25	5	3	z
10-mei	22	0	3	o	15-jun	24	0	3	w	21-jul	22	9	3	z
11-mei	25	0	2	o	16-jun	21	0	2	w	22-jul	22	0	3	zw
12-mei	26	0	3	o	17-jun	27	0	1	zw	23-jul	22	0	2	w
13-mei	24	0	3	o	18-jun	27	0	2	nw	24-jul	23	0	2	w
14-mei	22	0	3	n	19-jun	26	0	2	no	25-jul	22	0	2	nw
15-mei	18	0	3	nw	20-jun	26	0	2	o	26-jul	25	0	2	w
16-mei	20	0	3	n	21-jun	32	0	2	zo	27-jul	20	1	2	n
17-mei	18	0	3	n	22-jun	29	0	2	w	28-jul	19	0	2	nw
18-mei	18	0	2	n	23-jun	22	0	4	zw	29-jul	23	1	2	nw
19-mei	23	0	2	o	24-jun	23	0	3	zw	30-jul	21	0	2	nw
20-mei	23	0	3	n	25-jun	28	0	2	w	31-jul	22	4	2	w
21-mei	19	0	2	w	26-jun	21	5	4	w	1-aug	20	5	2	nw
22-mei	14	0	3	nw	27-jun	25	2	2	w	2-aug	20	5	3	nw
23-mei	14	1	3	nw	28-jun	28	0	2	w	3-aug	23	4	4	w
24-mei	13	7	3	nw	29-jun	28	0	2	w	4-aug	25	3	3	zw
25-mei	17	3	4	w	30-jun	32	0	2	o	5-aug	21	0	3	w
26-mei	18	0	4	w	1-jul	38	0	2	zo					

Bijlage 3 Gedrag adulte vogels tijdens de hittegolf Rick Wortelboer

In kast 19 was er aanvankelijk sprake van een normaal broedgeval zonder bijzonderheden met 3 eieren en begin juni 3 jongen. Op 1 juli bezweken 2 jongen, het 3^e jong verliet de kast de dag erna, max. 32 dagen oud.

Rick Wortelboer heeft het gedrag van de adulte vogels deze dagen nauwkeurig beschreven.

1. De ouders komen minder vaak terug met voedsel;
2. De jongen blijven actief rondkruipen (wellicht warme plekken vermijding en ook verspreid over de kast of zelfs buiten de kast);
3. De jongen verliezen de reactie op voedsel van de terugkerende ouders; In eerste instantie gaan de ouders naar het nest om te voeren, maar daar zitten de jongen niet en ze komen ook niet op de ouder af. Als uiteindelijk de ouder op zoek gaat naar de jongen en daar actief het voedsel aanbiedt, accepteren de jongen het voedsel niet. Maar ik heb ook gezien dat een jong wel actief bedelde, maar dat de ouder met volle keelzak het voedsel niet overgaf. De ouders zijn ook verward rondkijkend door de kast aan het kruipen, net alsof ze niet meer weten wat er aan de hand is en wat ze moeten doen. De ouders eten de voedselballen uiteindelijk na een minuut of 10 zelf op.
4. De ouders stoppen met brengen van voedsel;
5. De jongen gaan dood of vliegen uit/springen uit het nest.

In hoeverre en op welk moment de jongen stoppen met bedelgeluiden maken, kan ik op de opnames niet horen.

Interessante observaties omdat hitte dus mogelijk ook van invloed is op het aanbieden en accepteren van voedsel. Dit zou een meewerkende oorzaak kunnen zijn aan het dood gaan van de jongen. Indien mogelijk willen we proberen ook na te gaan in hoeverre we dit gedrag in de andere kasten zien.

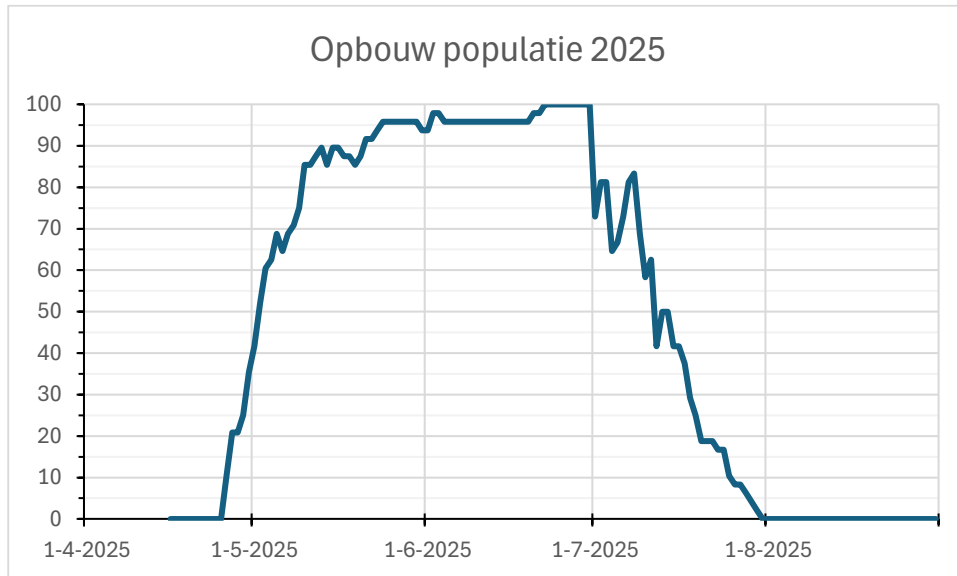
Bijlage 4

Ontwikkeling populatie Gierzwaluwnestkasten Joanneskerk Oisterwijk 2025 Door Rick Wortelboer

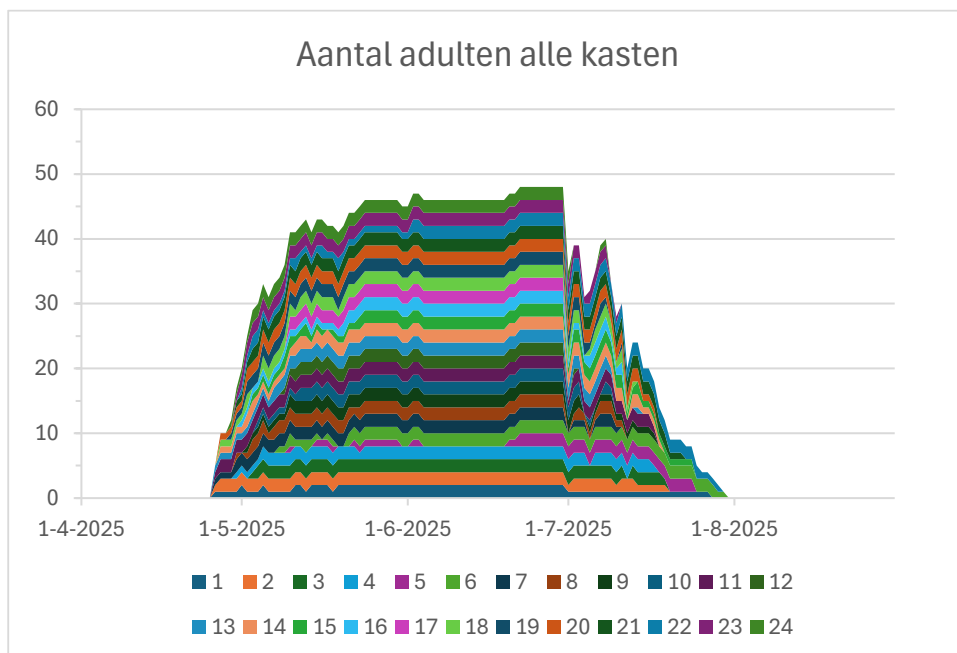
Gegevens

Data uit 20251028_Invulschema_Totaal_def.xlsm

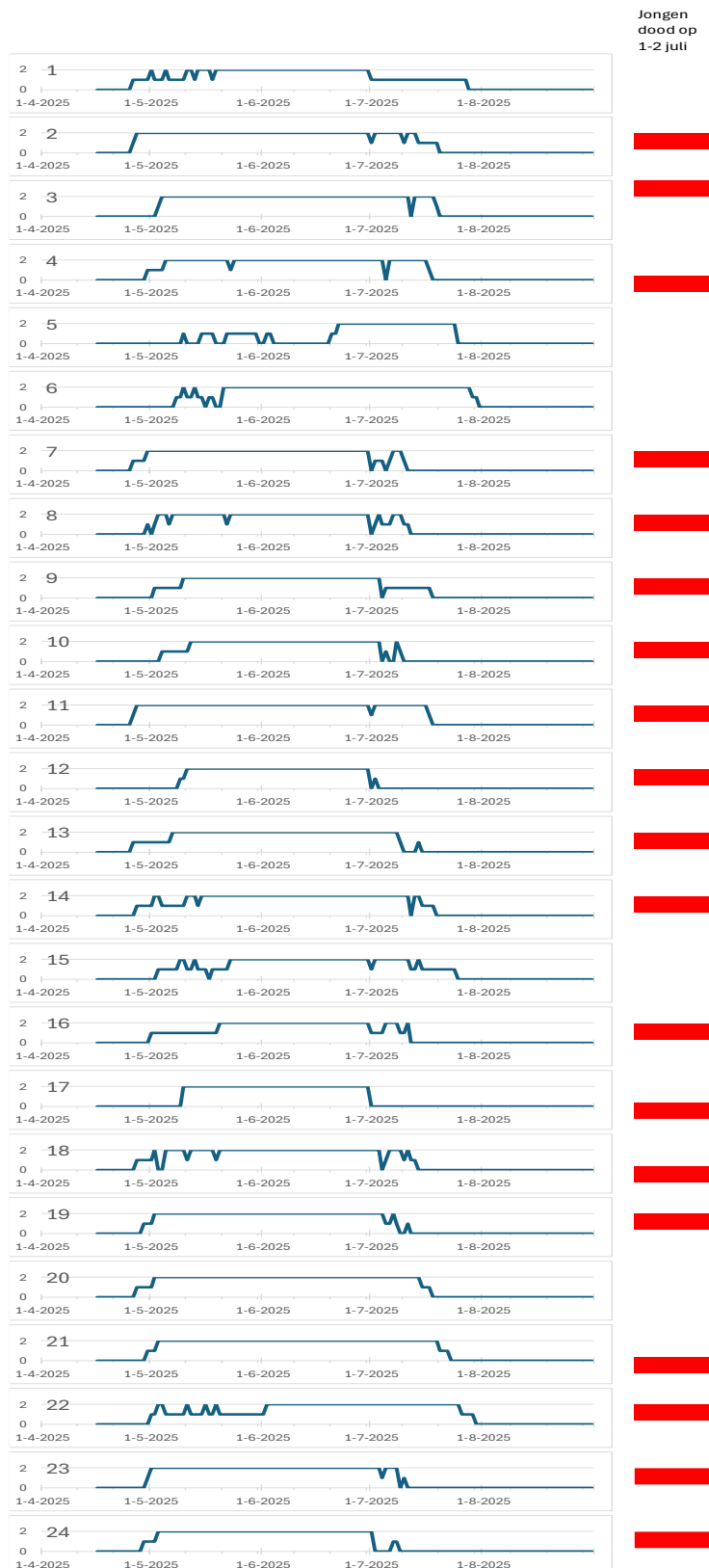
Resultaten

Figuur 1. Totaal aantal aanwezige broedvogels gedurende het broedseizoen 2025.

Figuur 2. Aantal adulten in de kasten gedurende het broedseizoen 2025.

Figuur 3. Verloop van het aantal ouders 's-nachts op het nest per nestkast gedurende het broedseizoen 2025.

Conclusie

De opbouw van de populatie volgt het vertrouwde patroon van ouders die een voor een terugkomen op het nest. Op 21-5 is 90% van de broedpopulatie aanwezig (26 dagen na de aankomst van de eerste gierzwaluw), op 24-5 is 95% aanwezig (Figuur 1).

Fluctuaties in het totaal aantal ouders in de maand juni wordt veroorzaakt door het bezet raken van kast 5 gedurende juni (Figuur 2). Op 1 en 2 juli (de dagen met een buitentemperatuur in de schaduw van meer dan 35 °C) verdwijnt 's nachts meer dan 25% van de oudervogels (Figuur 1). Van de 18 kasten waar jongen dood gingen op 1 en 2 juli is in 8 kasten 1 of 2 ouders absent gedurende de betreffende nachten (Figuur 3). In 10 kasten verdwijnen beide ouders 's nachts, waarna er de volgende nacht of enkele dagen later weer vogels 's nachts in de kasten worden waargenomen. Op dit moment weten we niet of de latere vogels de oorspronkelijke ouders waren, of dat er rondvliegende vogels zonder nest de kans hebben gegrepen en de kasten hebben bezet. Om hier achter te komen zou gekeken moeten worden naar het gedrag en naar individuele kenmerken van de vogels (verschillen in kleurpatroon en ruipatroon van de veren) voor en na het mislukken van de broedsels. Het kan dus best zo zijn dat de oudervogels kort na het mislukken van het broedsel de nesten verlaten hebben. Als dit zo is, en er inderdaad nieuwe vogels de kast zijn gaan bezetten, dan verwachten we voor volgend jaar in deze kasten meerdere overnamegevechten. Ook zullen er ontbrekende partners wellicht sneller aangevuld worden (een snellere bezetting van de kasten aan het begin van het seizoen).